

ШЫҢ

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

Улустуң чаагай чорунуң дугайында, ооң
культурлуг болгаш материалдыг херекселдерин
максималдыг хандыраар дугайында кошканы
кылбас сагыш салыр хулээлге болза, бистин
партияга болгаш чазакка хоойлу болур.

(Г. М. Маленков).

Марксизм-ленинизмни бот-кичээл-биле өөренирин тодаргай удуртур

Бистин бүгү кадрларывыстын, бүгү коммунистерниң марксисчи-лениничи кижиздилгези бистин партиявыстын доктаамал сагыш салыр чүдү болур. Партия кежигүнериниң болгаш партия кежигүнериниң кандидаттарын билиштиг билин бедидери—амыдыралдың бүгү адырларына оларның мурнакчы ролун күштелдирериниң, партияни массаны улам ыңай ийдекейжидериниң болгаш партияны ажайылдап кылган политиказын амыдыралга боттандырар талазы-биле партия организацияларының ажылыни экижидериниң чайлаш чок чугула байдалы болур.

Партияни пропаганда—партия организацияларының талазында доктаамал кичээлгеини болгаш удуртулганы негеп турар динг, чогаалдыкчы ажил-херек болур. Партия райкомнарның болгаш партия эге организацияларының соругазы болза, марксисчи-лениничи пропаганда-ның айтырыглары-биле доктаамал ажайылдаары, пропаганда ажылының штинче ханылап кирери, ооң бедик идеяни дээш шитпирлиг демисе-жир болур.

Партия организацияларының хулээлгези—партия чырыдышкыны-биле бүгү коммунистерни «хаара тудар» деп сан сурер, өзү барымда-лаан бюрократсыг чорукту чок кылыр болур, чүге дээрге, шак ыңчаар өзү барымдаалап көөр чорук политикаг билгилерге сонуургалды хайныктырбас, харын дуя тудуп турар. Партия чырыдышкынының бүгү ажылы ханы уткалыг, марксисчи-лениничи теорияже, политикаг билгилерге коммунистерниң сонуургалын көдүрүлдүрүп турар кылдыр тургузар херек.

Бистин кадрларывыстын, совет интеллигенциявыстын марксисчи-лениничи теорияны шингээдип алырының чугула аргазы болза, Коммунистг партияның төөгүзүн болгаш теорияны бот-кичээлдиң аргазы-биле өөренип алыры болур. Ам үеде бистин коммунистеривисте, совет интеллигенциявыста бодунуң теоретиктиг белеткелни бот-өөредилге-биле бедидип алырының эзэртинмес болунар аргалары бар. Партия райкомнары коммунистерниң бот-өөредилгезин чедир үнелөөс чорукту чайладыр болгаш оу эки таарыштыр организациялар ужуруд.

Марксисчи-лениничи теорияны бот-кичээл-биле өөренип турарларга дузалаарының лекция, консультация болгаш теоретиктиг чугалаажышкынынар дээш чижектиг шылгарангай аргалары пропаганда ажылының практикасында бар. Ыңчалажок бисте партияның элээн хөй райкомнары бот-кичээл-биле өөренип турар кадрларга боттуг дуза көргүсейни, бо талазы-биле улуг четпестерлиг болуп турар.

Чижээлээрге, Таңды районда 54 кижин марксизм-ленинизмни бот-кичээл-биле өөренип турар деп санатынып турар. Ындыг болза-даа оларның дыка хөбү херек кырында өренмейн турарлар, а райком оларның бот-кичээл-биле өөредилгезин контроль чокка салыпкан.

Коммунистерниң, бистин интеллигенциявыстың бот-кичээл-биле өөредилгези Тес-Хем, Улуг-Хем районнарда ала-чагарлап чоруп турар.

Нефть тывыжының квартал планын хуусаа бетинде күүсеткен

ГРОЗНЫЙ. «Октябрьнефть» трестиниң ийги тывыш чериниң коллективни март 25-те квартал планын күүсеткен. Бүгү бригадалар суук одаар чүүл тывыжының хүн онаалдаларын ажыр күүседип турар.

«Правобережное» деп улгаттыр каттышкан—тывыштың нефтьчиери база квартал планын хуусаа бетинде күүсеткенин медеглээннер.

(СЭТА).

Көдээ чоннуң кадык камгалалын экижидеринге холбаштырган хурал

КРАСНОДАР. ССРЭ-ниң медицина эртемнериниң Академиязының Президиумунуң калбак хуралы мааа болуп эртен. Ук хуралга Кубаның медицина институтунуң эртем чөвүлели, Кубаның, Ставропольдуң болгаш чурттуң өске-даа районнарының кадык-камгалал ажайдакчылары киришкен.

Үш хонуктуң дургузунда 30 хире эртем илеткелдерин дыңнаан. Калбак чугалаажып көрүүшкүчү көдээ чоннуң диспансеризацияның дугайында, көдээ ажил-агый машиналарына ажайдап турар үеде күш-ажылдың гигиеназының, көдээ

ажыл-агыйның күш-ажылының ажайдакчыларының аш-чеминиң проблемазының айтырыгларын көргөн.

Көдээ чоннуң диспансер медицина хандырылганың дуржулгазының дугайын чугалаан Кураинский районнуң эмчилериниң саналдары дыка солун болган.

ССРЭ-ниң медицина эртемнериниң Академиязының Президиумунуң кежигүнери Кубаның чамдык хоорайларына болгаш станицаларына эртем илеткелдерин эмчилерге кылып берген.

(СЭТА).

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелинде болгаш Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының Төп Комитетинде

Аыш-чем болгаш үлетпүр барааннарынга күрүнениң үүрмектеп садар өртектериниң чаа чийгелдезиниң дугайында

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитетиниң доктаатканы болза:
1. 1954 чылдың апрель 1-ден эгелээш аыш-чем болгаш үлетпүр барааннарынга күрүнениң үүрмектеп садар өртектерин дараазында хемчээлдерге чийгедир:

БЫЖЫРГАН ХЛЕБ, ДАЛГАН, МАКАРОННАР	
Көктараа хлеби	8%
Кызылтас хлеби, булгалар, баранкалар болгаш өске-даа хлеб-булка кылыгылары	5%
Көктараа, кызылтас, кукуруза далганы болгаш өске-даа далганнар	5%
Блин кылыр соя далганы	15%
Макароннар, вермишель, лапша болгаш өске-даа макарон кылыгылары	5%
ТАРАА БОЛГАШ ФУРАЖ	
Көктараа	8%
Кызылтас, сула, арбай болгаш тарааның өске-даа хевирлери, шишкинди, жмыхтар, шроттар, комбинастаан мал чемнери, сизген болгаш саваң ортумаа-биле	5%
БАКАЛЕЯ БАРААННАРЫ	
Байхы кара шай	10%
Натуралдыг кофе, какао, ижер кофе, шай болгаш какао ортумаа-биле	15%
Соктаваан дус	10%
Соктаан болза-даа савалаваан дус	20%
ПӨСТЕР	
Батист, маркизет, вольта болгаш чайгы платье кылыр өске-даа хөвөң-саазын пөстер база мебель каастаар хөвөң-саазын пөстер ортумаа-биле	20%
Кылымал торгу бүдүштүг хөвөң-саазын пөстер	10%
Ситец, сатин болгаш өске-даа хөвөң-саазын пөстер ортумаа-биле	15%
Натуралдыг торгудан кылган торгу пөстер ортумаа-биле	10%
БЕЛЕН ХЕП, ТРИКОТАЖ БОЛГАШ БӨРТТЕР	
Чайгы платье кылыр хөвөң-саазын пөстерден кылган платье-лер, блузкалар болгаш өске-даа даараглыг кылыгылар ортумаа-биле	15%
Өске хөвөң-саазын пөстерден кылган платье-лер, блузкалар, иштики хеп болгаш өске-даа даараглыг кылыгылар ортумаа-биле	10%
Натуралдыг торгунуң пөстеринден кылган платье-лер, блузкалар, иштики хеп болгаш өске-даа даараглыг кылыгылар ортумаа-биле	7%
Трикотаж кылыгылар ортумаа-биле	8%
Хөвөң-саазын эр, херэежен уктар ортумаа-биле	20%
Торгу болгаш өске-даа эр, херэежен уктар ортумаа-биле	10%
Волокнодан кылган капрон уктар ортумаа-биле	25%
Хөвөң-саазындан, торгудан, чартык дүктен болгаш кадыг шепкен пөстен кылган бөрттер	10%
Терезин шляпалар	10%
ИДИКТЕР	
Хөм идиктер ортумаа-биле	7%
Пес болгаш комбинастаан идиктер ортумаа-биле	20%
Галоштар, ботылар, сапогтар болгаш өске-даа резина идиктер ортумаа-биле	12%
ГАЛАНТЕРЕЯ БАРААННАРЫ	
Пес галантерея ортумаа-биле	10%
Удазынар болгаш удазын кылыгылар ортумаа-биле	15%
Абажуралар ортумаа-биле	10%
Хөвөң болгаш ватин	15%
Дааранылга, машина, холдуң болгаш өске-даа инелер	20%
ЮВЕЛИР КЫЛЫГЛАР	
Ортумаа-биле	10%
САВАҢ БОЛГАШ ПАРФЮМЕРА-КОСМЕТИКТИГ БАРААННАР	
Ажил-агый саваңы ортумаа-биле	15%
Чунар саваң ортумаа-биле	20%

КУЛЬТУРА БАРААННАРЫ БОЛГАШ ОЙНААРАКТАР	
Духилер, одеколоннар болгаш өске-даа парфюмера-косметиктиг барааннар ортумаа-биле	10%
ЧУВЕ БИЖИР СААЗЫН, ТЕТРАДЫТАР ЗАДА СААЗЫНДАН БОЛГАШ КАРТОНДАН БҮТКЕН ӨСКЕ-ДАА КЫЛЫГЛАР ОРТУМАА-БИЛЕ	
Карандаштар, демир-үжүктөр, ооң сыптары, бижилгениң болгаш шыйылганың өске-даа херекселдери база канцеляр барааннары	15%
Резина, целлулоид, демир болгаш өске-даа ойнаарактар база ёлка каасталгалары ортумаа-биле	15%
Фотоаппараттар ортумаа-биле	10%
Фото-саазын, пластинкалар болгаш өске-даа фото-барааннар	15%
Радиолампаралар ортумаа-биле	15%
ШААЖАН, ФАЯНС БОЛГАШ ШИЛ КЫЛЫГЛАР	
Шаажан болгаш фаянс кылыгылар ортумаа-биле	15%
Шил савалар, хрустальдан кылыгылар, лампа кылыгылары болгаш көрүнүктөр ортумаа-биле	10%
АЖЫЛ-АГЫЙ ХЕРЕКСЕЛДЕРИНИҢ БАРААННАРЫ	
Электри-биле чырыдар лампалар, электри-биле чылыдар херекселдер, чуур машиналар болгаш доозун сорукучулары	10%
Хирээлер, өрүмнер, дарганнаарының, слесарының, чазанылганың болгаш өске-даа херекселдер ортумаа-биле	20%
Демир оруннар	15%
Аар-саар демир кылыгылар болгаш шоочалар ортумаа-биле	10%
Айыырлар, сизген, тараа кадырлары	20%
Бижек кылыгылары ортумаа-биле	15%
Лампалар болгаш демир фонарьлар	20%
Куш дүгүнден кылган кылыгылар	10%
ТУДУГ МАТЕРИАЛДАРЫ	
Шифер	10%
Чымчак шывыглар	20%
Фанерлер	15%
Цемент	20%
Доозулар, будуктар болгаш амыдыралга хереклээр химиктиг барааннар ортумаа-биле	10%
Санитар-техниктиг дериглер	10%
Ханга чыпшырар саазын шывыглар	20%
Парник рамалары	30%
ОТТУГ ҮЯШТАР БОЛГАШ НЕФТЕПРОДУКТУЛАР	
Оттук ыяштар	20%
Автомобиль бензини болгаш чаар үстер	44,5%
Чырыдар керосин	38%
СПОРТ БАРААННАРЫ БОЛГАШ ӨСКЕ-ДАА ҮЛЕТПҮР БАРААННАРЫ	
Спорт мячилериниң камерлери	10%
Маннаар болгаш фигура конькилери	15%
«Снегурочка», «Спорт» болгаш өске-даа конькилер	5%
Лыжалар болгаш ооң херекселдери	10%
Аңырының болгаш балыктаашкынының херекселдери ортумаа-биле	10%
Пластмасстан кылган кылыгылар	10%
МЕДИКАМЕНТИЛЕР ЗАДА САНИТАРИЯ БОЛГАШ ГИГИЕНА КЫЛЫГЛАРЫ	
Медикаментилер база санитарияның болгаш гигиена-ның өске-даа кылыгылары ортумаа-биле	15%
Санитарияның болгаш гигиена-ның резина кылыгылары ортумаа-биле	10%
2. Рестораннарда, столовааларда болгаш хөй-ниити чемниилгезиниң өске-даа черлеринде өртектери мону барымдаалап чийгедир.	
3. Хөвөң чиг-эдин, торгу-коконнары, кенаф продукциязын, дөңдолгунети, конопляны белеткеп турар үеде тарааның болгаш жмыхтың уткушак салдылаашкыны күштүг турар чийгелделиг өртектерге хамаарыштыр үүрмектеп садар өртектөр өзүгаар 10% чийгелделиг чорудар.	

Бистин областта

Каа-Хем районнуң колхозтарында	Колхоз тудугларынга ыяш белеткели	Агро-зоотехниктиг курстарда
САРЫГ-СЕП. (Телефон-биле). «Большевик» колхозта мал ажылының фермазының ажайдакчылары фермазың малчынарның чуртталга бажыңнары-биле, ниитиниң малын чылыг чаа кажаалар-биле хандыраар дугайында колхозтун тудуг бригаданыга хостуг үелерде бүгү күш-биле дузалажырын шитпирлеп алган. Ол шитпирин өзүгаар ферма ажайдакчылары эш Балганниң удуртулганы-биле 2200 ажыг чудуктарын тайгага кескеш, ону колхоз төвүнге бүрүү-биле сөөртүп эккеп берген.	ЭРЗИН РАЙОНДА «Коммунизмче орук» көдээ ажил-агый артели тудуг планын күүседир, кылдынган бажыңнарының шынарының талазы-биле Эрзин районда мурнакчы болуп турар. Бригадада быжыглатынган 45 кижини мергежилниң аайы-биле ажилдың участок бүрүзүндө хуваатынган, тус-бүрү онаалдалыг. Социалистг чарыштын түнелин неделя санында үндүрүп тудулар. ТОЖУ РАЙОНДА Тожу районнуң «Совет Тыва» көдээ ажил-агый артелиниң тудуг бригадазы 1954 чылда көрдүнгөн тудуг планын чедишкенин боттандырар дээш күженишкенин ажайдап турар. Бригадада 10 чуртталга бажыңның кол тудуун дооскаан, олар ам удавас ажайдалга кирер. Тудуг ыяжының белеткелинде ажайдап турар бы	Көдээ ажил-агыйны улам ыңай хөгжүдөр дугайында партияның болгаш чазактын салып турар сорулгаларын боттандыраарының чугула хемчеглериниң бирээни—мурнакчы эртемнериниң чедишкениниң болгаш көдээ ажил-агыйның мурнакчыларының дуржулгаларын бүдүрүлгеге калбаа-биле непередири улуг ужурудузалыг. Ыңчангаш бистин колхозтарывыска агро-зоотехниктиг курстарны бедик деңгелге организациялаары чугула болур. Чөөн-Хемчик районнуң чамдык колхозтарында агро-зоотехниктиг курстарны өөредилгези эки шыварлыг чоруп турар. Чижээ, «Коммунизмче орук», «Кызыл тараачын», «Октябрь 30 чылы» болгаш «Жданов аттыг колхозтарда агро-зоотехниктиг курстарны кичээлдеринге бүгү-ле таарымчалыг байдалдарны ол колхозтарның баштаар черлери болгаш партия эге организациялары тургузуп берген.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинде болаш СЭКП Төп Комитетинде

Кур болгаш куруккан черлерни шигээдип ап тургаш, 1954—1955 чылдарда тараа бүдүрерин көвүдөдиринин дугайы

Чурттуң бүгү районнарына тараа культураларының дүжүттүүн бедилери-биле чергелештир тараа культуралары тарырынга чаа черлерни шигээдип алыры тараа бүдүрерин көвүдөдиринге кайгамчык улуг ужур-дузалыг дээрзин ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК санап тур. Кыска үенин дургузунда тараа бүдүрерин көвүдөдиринин чугула болгаш мырыяны буттуг үнер дөзү болза, Казахстан, Сибириниң, Уралдын, Поволжьеңиң районнарында болгаш Соңгу Кавказтың чамдык районнарында кур болгаш куруккан черлерни шигээдип алырының аргазы-биле тараа культураларының тарылгаларын калбартыры болур. Ол районнарда шигээдип алдынмаан үнүш-дүжүткүр кара хөрзүңүг болгаш кара хүрөң хөрзүңнериг кайгамчык делгем черлер бар, ол черлерден улуг немелде капитал салышкыннар чокка бедик дүжүттүрү ап болур.

Сибириниң, Казахстаның колхозтарының болгаш совхозтарының ажылының дуржулганы аңдарган кур болгаш куруккан черлерден чазын тараан кызылгастың бир гектарындан-на 14—15 центнер дүжүттү ап болурунун долу аргазын көргүзүп турар, а муриаңкы ажал-агылар гектардан-на 20—25 болгаш оон-даа хөй центнер дүжүттү ап турар. Чижээ-лээрге, Челябинск областың «Петропавловский» совхозу 1953 чылда 19 муң гектар шөлден, оон иштинде сөөлгү чылдарың дургузунда чаа шигээдип алдынган 10 муң гектар черлерден кызылгасты гектардан-на 22—22 центнери алган. Соңгу Казахстан областың Коноховский районнуң «Ленинниң оруу» колхозка чазын чапым тараан кызылгастың черек кырында ортумак чылдазы гектардан-на 14,5 центнер болуп турда, чаа шигээдип алдынган 350 гектар кур черлерден гектардан-на 30—30 центнери алган.

13 миллион гектардан эвээш эвес кур болгаш куруккан черлерни шигээдип ап тургаш, 1954—1955 чылдарда тараа культураларының тарылгаларын калбартыры болгаш 1955 чылда ол черлерден 1100—1200 миллион пуд тарааны, оон иштинде 800—900 миллион пуд барааныг тарааны алырын ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунуң, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунуң мурунуга, Казахстаның, Сибириниң, Уралдын, Поволжьеңиң болгаш Соңгу Кавказтың партия, совет болгаш көдээ ажал-агы органның мурунуга, од районнарың МТС-териниң, колхозтарың болгаш совхозтарының мурунуга ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК күрүениң эң чугула сорулганы кылдыр салып тур.

СЭКП ТК-ның 1954 чылдың март 2-деги Пленумунуң доктаалының күсөлдөзин хандылар сорулга-биле ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП Төп Комитетиниң доктаалына болза:

1. Колхозтарга болгаш совхозтарга тарылгалары: 1954 чылда кызылгасты болгаш чигетарааны улус ажал-агының планынга дүшүртүр 2,3 миллион гектарга, оон иштинде колхозтарга—1,8 миллион гектарга болгаш совхозтарга—0,5 миллион гектарга улгаттырыны; 1955 чылда тараа культураларының тарылгаларын немей 10,7 миллиондан эвээш эвес гектарга, оон иштинде колхозтарга—6,9 миллион гектарга болгаш совхозтарга—3,8 миллион гектарга улгаттырыны Казахстаның, Компартияның ТК-га, Сибириниң, Уралдын, Поволжьеңиң болгаш Соңгу Кавказтың СЭКП обкомнарынга болгаш крайкомнарынга, ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, айтынган районнарың обкомнарынга болгаш крайкомнарынга, МТС-териниң болгаш совхозтарың директорларыңга хүлээди.

Совхозтарга тараа культураларының тарылгаларын улгаттырыны туруп турар колхозтарда кур, куруккан болгаш өске-даа черлерни шигээдип ап тургаш, 2,3 миллион гектар шөлге база күрүениң чер фондузунуң черлериниң күсели-биле 2 миллион гектар шөлге чорудар.

2. 1955 чылда тараа культураларының тарылгазын нургулайында чайын эки белеткеп аңдарган болгаш күзүн эрте аңдарган чаа шигээдип алдынган черлерге чорудар ужурулг дээрзин доктадыр.

3. 1955 чылдың тарылгаларынга 1954 чылда кур болгаш куруккан черлерни аңдарарың талазы-биле онаалгаларын районнарда, МТС-терге, колхозтарга болгаш совхозтарга ай хуусаа иштинде чедирип, колхоз, совхоз-болгаш МТС бүрүзүңге од черлерни шигээдип алырың тодаргай планын чогоадып кылган турарын хандыларын ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, Сибириниң, Уралдын, Поволжьеңиң болгаш Соңгу Кавказтың обкомнарынга болгаш крайкомнарынга хүлээди.

4. Бо доктаалдың 1 пунктузунда көрдүнген, тараа культураларының тарылгазының шөлдеринден дашкаар кур болгаш куруккан черлерни шигээдип ап тургаш, 1954—1955 чылдарда колхозтарга болгаш совхозтарга тараа культураларының тарылгалары: Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш Казахстаның КП-ниң ТК-ның колхозтарга 100 муң гектарга, Башкыр АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП-ниң Башкыр обкомунуң колхозтарга 165 муң гектарга, Бурят-Моол АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш СЭКП-ниң Бурят-Моол обкомунуң колхозтарга 100 муң гектарга болгаш совхозтарга 18 муң гектарга, Амур облуккомунуң болгаш СЭКП обкомунуң колхозтарга 100 муң гектарга болгаш совхозтарга 25 муң гектарга, Омск облуккомунуң болгаш СЭКП обкомунуң колхозтарга 50 муң гектарга, Чкалов облуккомунуң болгаш СЭКП обкомунуң колхозтарга 200 муң гектарга болгаш совхозтарга 83,5 муң гектарга, Тюмень облуккомунуң болгаш СЭКП обкомунуң колхозтарга 60 муң гектарга болгаш совхозтарга 7 муң гектарга база Сталинград облуккомунуң болгаш СЭКП обкомунуң колхозтарга 150 муң гектарга калбартыр дугайында инициативазың чүдүлдүг деп көөр.

5. Кызылгасты, чигетарааны, сүланы, күкүрүзаны болгаш өске-даа тараа культураларының чамдык

талазы-биле тарымад тоорукту болгаш дыдыраш-лөнну бүдүреринге тускайжытынган, бүгү ажылдары бүрүнү-биле механикастатынган тарааның улуг ажал-агылары болур чаа тараалаң совхозтарны 1954—1955 чылдарда органиастарын ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинге болгаш Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге хүлээди.

Бо доктаал-биле дүшүртү Соңгу Кавказтың районнарың совхозтарынга чаа черлерге тараа культураларының тарылгаларын калбартыры кол нургулайында күзүн тарыыр кызылгастың тарылгаларының күсели-биле чорудар.

Чаа органиастатынган совхозтарың кол бүдүрүлгө чүдүлү болза, анаа тракторларны, комбайнарны, көдээ ажал-агы машиналарны, көжүп чоруур вагончугаштарны, майгынарны, көжүп чоруур септелге авто-мастерскаяны, көжүп чоруур кухняны база тракторларга хереглээр кывар чүдүлү болгаш сугнуу ап чоруур авто-цистерни быжылгап берген трактор-хоруу бригадазы болур ужурун доктадыр.

Чаа тараалаң совхозтарың төп кодындарынга тудуларны чангыс-аай төлөвилелдерин, а ол ышкаш ол совхозтарың бүдүрүлгө участоктарының чангыс-аай төлөвилелдерин ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозу 1954 чылдың май 1-ге чедир чогаадып кылыр болгаш бадылар.

Айтынган тараалаң совхозтарга капитал тудуушкуну эң бичин хемчээлдерге, кол нургулайында төп кодындарга чорудар.

1954 чылда туус-туус тудуларның тудуушкуну катыштырган сметаны болгаш чыгыне планын кирибейн, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунуң бадылааны сүмө-сан санажылгалары болгаш чангыс-аай өртөк-үмөткөр өзүгаар боттандылар.

6. Бирги ээлчегде эң-не үнүш-дүжүткүр кур болгаш куруккан черлерни, база колхозтарга болгаш совхозтарга тараа культураларының тарылгаларын калбартыры-биле чурттакчылыг пунктуларны чогуунда турар сизен кезилдениң болгаш одарларың эвээш продуктулуг черлерин шилип алыры болгаш чер участоктары кызыгаарлап бээрн өй-шаанда, ычнала-даа 1954 чылдың июнь 1-ден эрттирбейн чорударын ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга, РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинге, Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге черчеңиң совет болгаш көдээ ажал-агы органныңга хүлээди.

Чаа тараалаң совхозтары органиастарынга база совхозтарга болгаш колхозтарга черлер үзүп бээрине ол ышкаш күрүне фондузунуң черлерин база ажылгаар.

Совхозтарга болгаш колхозтарга күрүнең чер фондузундан чер участоктарын үзүп бээрин облуккомнарың, крайкүскомнарың болгаш автономнуг республикаларың Министрлер Чөвүлелинниң шиттирлерин өзүгаар чорудар.

Күрүнең чер фондузундан совхозтарга болгаш колхозтарга черлер үзүп бээр-биле холбаштыр колхозтарың чер ажылгаларың кызыгаарларын болгаш хемчээлдерин өскерттир колхозчуларның нити хуралдарың чөпшээрешкени-биле чорудар эргени облуккомнарга, крайкүскомнарга болгаш автономнуг республикаларың Министрлер Чөвүлелинне тыпсыр.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели болгаш Казах ССР-ниң Министрлер Чөвүлели ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозу-биле болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозу-биле кады чаа совхозтары органиастарынга чер участоктары натурал-биле шилип алырың болгаш үзүп бээриниң, а ол ышкаш колхозтарга болгаш совхозтарга черлер үзүп бээриниң талазы-биле ажылдары чорударында чер таарыштырылганың экспедицияларын органиастар апарар.

7. Чаа черлерни шигээдип алыр совхозтары болгаш МТС-терин ам туруп турар совхозтарың болгаш МТС-териниң ажалдакчыларың иштинден мергежилдиг ажалдакчылар-биле, а ол ышкаш көдээ ажал-агыны механикастарың талазы-биле улдарган училищелеринге, көдээ ажал-агының механикастарының училищелеринге, база МТС-терин болгаш совхозтарың чанында курстарга трактористер болгаш комбайнерларны белеткээриниң күсели-биле четчелеп долдуарын доктадыр.

Айтынган совхозтарга ажалдаар ажалчы күштериниң чедишпейн барган санын органиастыг чыдыдың чуруму-биле долдуар.

Чаа черлерни шигээдип ап турар совхозтарга болгаш МТС-терге калбак тайлыбыр ажылынга үндөйлөш, 1954 чылда удуртуг составтың ажалдакчыларын, тускай эртемниглерин болгаш мергежилдиг ажалчынарны шилип чорударын эвилелешкен республикаларың компартияларың ТК-ларынга, СЭКП-ниң крайкомнарынга болгаш обкомнарынга, республикаларың Министрлер Чөвүлелинне, крайкүскомнарга болгаш облуккомнарга, ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга, бүгү партия, профвицел болгаш комсомол органиастарыңга хүлээди.

Айтынган ажалдакчыларны шилип алышкыны ам туруп турар МТС-терден болгаш совхозтардан-даа, үлөтүрүлгө-даа болгаш улус ажал-агының өске-даа адырларындан кылыр.

Чаа черлерни шигээдип ап турар районнарже ажалдакчыларын органиастыг чылдазын болгаш чорудушкунун партияның болгаш чазактың чугула онаалганы күсөлдери, улуг патриоттуг херек кылдыр көөр ужурулг.

Чаа черлерни шигээдип ап турарың районнарыңга барып ажалдаар күзелин өлөткөткөн тускай эртемниглерин болгаш мергежилдиг ажалчынарны бодунуң коллективиниң составындан чорударын бүдүрүлгө, албан чери болгаш организация бүрүзү бодунуң хүндүлүг хүлээлгези кылдыр санаар ужурулг.

Бүдүрүлгелер, органиастар, албан черлери, Министрстволар болгаш ведомстволар чер-чериниң партия болгаш совет органның МТС-терге болгаш совхозтарга чорудуп турары удуртуг составтың ажалдакчыларын, тускай эртемниглерин болгаш

мергежилдиг ажалчынарны ажалдан саат чокка хостап чорудар ужурулг деп доктадыр.

8. Чаа черлерни шигээдип ап турар МТС-терге болгаш совхозтарга барып ажалдаары-биле комсомолчуларны болгаш аныктыларны иштинден 100 муң механизаторларны эки-тура чуруму-биле чорударын органиастар дугайында ВЛКСМ ТК-ның болгаш чер-чериниң комсомол органиастарының инициативазың чүдүлдүг деп көөр.

9. Өске МТС-терден болгаш совхозтардан, үлөтүр бүдүрүлгелеринден болгаш органиастардан кур болгаш куруккан черлерни шигээдип ап турар МТС-терге, совхозтарга болгаш районнарың белеткек органиастарың чорудуп турар удуртуг ажалдакчыларга, инженерлерге, техниктерге, агрономнарга, зоотехниктерге болгаш көдээ ажал-агының өске-даа тускай эртемниглеринге, трактористерге, комбайнерларга, чолаачыларга, септелге талазы-биле мергежилдиг ажалчынарга, санакчы болгаш өске-даа ажалдакчыларга мурунда ажалдап турган черлеринден ап турганы, үш айың шалыны (ажыл төлөвирин) хемчээлдиг үш чорудурунун бир удаагы пособиезин берип, а ол ышкаш айтынган ажалдакчыларын чаа ажалга баары-биле холбашкан чарыгдаларын күш-ажыл дугайында хоойлуларын Кодексиниң 82 чүдүлү өзүгаар төлөп бээр.

Ажылга турбаан кижилерге (армиядан демобилизастатынганнарда болгаш оон-даа өскелерге) үнүп чорудурунун пособиезин МТС-терде, совхозтарга болгаш белеткек органиастарында оларга тыпсып турар ажалды талазы-биле үш айың шалынының (шак барымдаалап төлээр төлөвириниң) хемчээлин барымдаалап төлөп бээр.

10. Туус-туус участоктарга тараа культураларының тарылгаларыңга кур болгаш куруккан черлерни шигээдип алыры-биле эргежок тугула апарган таарылгаларда МТС-терге 2—4 трактор бригадалары составтыг тускай отрядтарын органиастар эргени ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга тыпсыр. Оларын көжүп чоруур септелге мастерскаялары-биле, автоцистернер-биле болгаш автомашиналар-биле хандылар.

Тускай отрядтар органиастарың МТС-териниң штаттарыңга: тускай отрядтың агроному азы инженер-начальниги болгаш тускай отрядтың механиги азы агроному албан-дужаалдары кирир. Тускай отрядтың агроному азы инженер начальниги албан-дужаалдарың шалынын МТС-тиң кол агрономунун, азы кол инженериниң шалынындан 15 хуу куду, а тускай отрядтың механигиде агроному албан-дужаалдарың шалынын—МТС-тиң колхозта ажалдап турар участок механигиниң азы агрономун шалыныңа деп кылдыр доктадыр.

Трактор бригадаларың болгаш тускай отрядтарың ажалдаар черинге нефть продуктуларын МТС-териниң күсели-биле чедирерин машина-трактор станцияларыңга дагыр.

11. Чаа черлерни шигээдип ап турар МТС-терин болгаш совхозтарың трактор отрядтарың болгаш бригадаларың ажалдакчыларыңга амыдал-чуртталганың эргежок чугула байдаларын тургузары-биле 1954 чылда хову турлаглары органиастарың болгаш эргежок чугула болганының хире черези-биле оон ынай-даа органиастарың база оларны чурттаар, чем кылыр болгаш чунар вагончугаштар болгаш майгынар-биле хандыларын, а ол ышкаш иштиндеги чөмөлөгө черин болгаш суг хандырылганы органиастарың ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга, ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга, чер-чериниң партия, совет болгаш көдээ ажал-агы органныңга хүлээди.

12. 1954 чылдың июль 1-ге чедир эд эки машина-трактор станцияларың болгаш совхозтарың чанынга бүдүрүлгөдөн дашкаар курстарга 14 муң трактористерни, оларны иштинден ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозу механизатор кадрларын белеткээриниң нити планынга кириштир 8 муң трактористерни болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозу 1954 чылда доктаатынган планынга немей — 6 муң трактористерни белеткээрин ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга хүлээди.

ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң 1953 чылдың ноябрь 16-дагы № 15080 айтышкыны-биле көрдүнгөн материалдыг хандырылганың байдалдарын айтынган курстарың дяннакчыларыңга хамаарыштыр тускай көрүп непертерид.

13. Чаа черлерни шигээдип алырың планын күсөлдериңге болгаш тараа культураларың бедик дүжүттүр алырыңга колхозтарың, колхозчуларын, МТС-тер болгаш совхозтар ажалдакчыларының материалдыг сонургалын бедилер сорулга-биле дараазындагы максат-шаңналарын чорудар:

а) нити хуралдарың шиттирерин өзүгаар хову бригадаларың колхозчуларыңга болгаш трактор бригадаларың ажалдакчыларыңга чаа черлерде тарылганың бүтү шөлүнү дүжүдүңү талазы-биле доктаатынган планың онаалгандан дашкаар чыдынган дүжүттүң 30 хуузу чедир хемчээлге немелде төлөвирин бээрин колхозтарга сүмөлээр;

б) нити хуралдарың көргөниң өзүгаар, чаа шигээдип алдынган шөлдериниң тарылгаларыңдан ыяаыла дужаалгаар болгаш садып алышкын чуруму-биле күрүнеге дужаатынган тарааны саарганың кирип турар ашка-хөргөңилериниң барык 25 хуу чедир күш-хүннеринге авансылар, кылдыр колхозчуларга бээрин колхозтарга сүмөлээр.

Чаа шигээдип алган черлериниң тарылга шөлдеринден ыяаыла дужаалгаар болгаш садып алышкын чуруму-биле күрүнеге дужаатынган тараа саарылганындан колхозтарың ап турары ашка-хөргөңилерден 25 хуу чедир хемчээлге ашка-хөргөңилерни оортан колхозтарың чүгүлө күш-хүннеринге хуваарыңга чарыгдал болуру оңа агар санга колхозтарың негээнин өзүгаар Курбанк шилчидип бээр;

в) күрүнең садып алышкын чуруму-биле тараа дужааган колхозтарга үлөтүр барааның, чүк автомобильдерин, автоприцептерин, электромоторларын, тудуг материалдарын база бүдүрүлгө болгаш ажал-агы органыңың өске-даа барааның саттынган тарааның чүс рубль үнө бүрүзү үрүмкөтөп садар өртөктер өзүгаар 50 рубльдин

барааның барымдаалап садыглары-биле үзүп бээрин Центросоюзка хүлээди.

Колхозтарга чүк автомобильдерин садыгларың күрүнеге садып алышкын чуруму-биле дужаатынган тарааның 50 тонна бүрүзүңге— бир чүк автомобильдин садар кылдыр чорудар, үнде ыгалды үлөтүрүнүң өске барааны-биле дуглаар;

г) чаа шигээдип алдынган черлериниң тарылга шөлдеринден колхозтарың күрүнеге херек кырында дужааган болгаш саткан тарааның центнер бүрүзүңден 75—75 копейки МТС-териниң трактор бригадаларың болгаш тускай отрядтарың ажалдакчыларын шаңнаары-биле тускай көргөш немей шилчидер эргени чүгүлө МТС-териниң директорларыңга тыпсыр.

Шаңналга айтынган шилчидишкенин кур болгаш куруккан черлерге тараа культураларының тарылгазың талазы-биле планың онаалгаларың күсөлдөткөни болгаш херек кырында чып алган дүжүдүң барымдаалап чорудар.

Чаа черлер шигээдип алырың совхозтарың, МТС-териниң, белеткек пунктуларың, автоколхозналарың болгаш тудуг органиастарың ажалчынарыңга, тускай эртемниглеринге болгаш өске-даа ажалдакчыларыңга чурттага бажыңнарын халакса тыпсыр.

Кур болгаш куруккан черлерни шигээдип алыры-биле чаа органиастар турар совхозтарың ажалчынарыңга, албан-хаакчыларыңга, тускай эртемниглеринге болгаш удуртуг ажалдакчыларыңга 1954—1955 чылдарда ажал төлөвиринге 15 хуу хемчээлдиг немей төлөвирин доктадыр.

14. Чаа органиастарың турар совхозтарың база чаа черлерни шигээдип алырың талазы-биле ажалдап турар совхозтарың трактор бригадаларың, МТС-териниң трактор бригадаларың болгаш тускай отрядтарың трактористеринге, комбайнерларыңга, механиктеринге комбинезоннарың, хөөнниң чолаак тоннары болгаш чүвүрлерни, салоттарын, бөрттерин болгаш хол халпартың чогуур Министрстволарың фондуларың күсели-биле садыгларың ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга хүлээди.

15. Сибириниң, Казахстаның, Уралдын, Поволжьеңиң болгаш Соңгу Кавказтың колхозтарыңга чаа черлерни катап аңдарары база ажалдап кылыры күрүнеде техника-биле бүрүн хандырынырын барымдаалааш, од районнарда чаа шигээдип алдынып турар черлер күрүнеге ыяаыла тараа дужаарын тарылганың бир дугаар чылында-ла норма өзүгаар болгаш натура төлөвирин ук районуң колхозтарыңга тодаргайлатынган быжык төлөвир өзүгаар чорударын аңдарышкын хемчээлинге кириштирерин доктадыр.

16. Чаа органиастатынган совхозтардан болгаш чаа шигээтинип турар ырак чер участоктарыңга тараа культураларың тарылгазың чорудуп турар совхозтардан база колхозтардан тараа ажал алышкының үзөндө тараа сөөртүлгезин бо доктаалга дүшүртүр, тарааның эргежок чугула ажалдан кылышкыны, арыгашкыны болгаш кургандышкыны кылыр күрүнең белеткек пунктуларыңга Союзгооттратстан болгаш совхозтранстың автоколхозналары шуут комбайнардан алгаш чоруп турарын доктадыр.

Белеткек министрствозунга эргежок чугула капитал салышкының болгаш дерилгелерин үндүрүп бээр, а ол ышкаш чаа черлерге колхозтарың болгаш совхозтарың алган тарааны бүрүн хүлээп алырын хандылар төлөдө, чаа белеткек пунктуларың, элеваторларың база тараа шыгжаар черлерни калбартырыңга болгаш тударыңга кирер.

17. Геология болгаш чер иштиниң байлаан камгаларың министрствозунга хүлээдири болза:

а) чаа черлер шигээдип ап турар колхозтарың болгаш совхозтарың туруп турар районнарың талазы-биле база Казах ССР-де, Уралдын, Поволжьеңиң болгаш Сибириниң районнарыңда тараа культураларың тарылгазың шигээдип алырын төлөвилеп турар күрүнең чер фондузунуң черлериниң талазы-биле бар гидрогеологтуг материалдары 1954—1955 чылдарда нитилештирерин чорудар, аңгы-аңгы эргежок чугула таарылгаларда 300 муң дөрбөлчү километр чедир шөлгө ук черини шичилеп көрүшкүнү кылыр;

б) айтынган черлерде колхозтарың, совхозтарың болгаш МТС-терин суг-биле хандырылганың негелделериниң дугайында тодаргайлашкыны база моон сонгааргы дилеп тывар ажалдарың планын ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозунга болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунга кирип келир.

18. Нефть үлөтүрүнүң министрствозунга хүлээдири болза:

а) кур болгаш куруккан черлер шигээдип алыр райсынарже кывар болгаш чаар материалдарын өй-шаанда сөөртүрүн чогуур хемчээлдерге хандылар, бар турар нефть базаларың ишкериң улгаттылар база 1954 чылдың баштайгы чартында айтыккан районнарда чогуур санын түр нефть базаларын органиастар;

б) тараа культураларың тарылгазың чаа черлерге чорудуп турар МТС-терин болгаш совхозтарың кывар чүлү-биле хандылар төлөдө, чогуур санын нефть базаларың, а ол ышкаш Белеткек министрствозунуң база ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозунуң автоколхозналарың 1954—1955 чылдарда чөөн талакы областтарга органиастар дугайында саналды бир ай хуусаада ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелинги кирир;

в) ССРЭ-ниң Көдээ ажал-агы министрствозу-биле болгаш ССРЭ-ниң Совхозтар министрствозу-биле дуржушкун өзүгаар, тараа культураларың тарырыңга шигээдип алдынып турар черлерге терең сугтуг артезиан скважиналарың казар талазы-биле ажалдарын чорударын хандылар.

19. Чер аңдарарың, хөрзүңү тарылга мурунда белеткээрин, чаа черлерге тараа культураларың тарырың болгаш ажал алырын база тарааны эң эвээш күш-ажыл чарыгдал тургаш алырың чогуур өйүңде чорудар сорулга-биле тараа культураларың

(Уланчызы 3-ку арында).

ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлелинде болгаш СЭКП Төп Комитетинде

Кур болгаш куруккан черлерни шингээдип ап тургаш, 1954—1955 чылдарда тараа бүдүрерин көвүдөдиринин дугайы

(Төңүзү. Эгез 2-ги армыда).

тарип өстүрер болгаш ажаап алышкын талазы-биле бүгү ажылдарын бүрүн механизастарын хандыраары ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга, РСФСР-ний Министрлер Чөвүлелинге, Казах ССР-ний Министрлер Чөвүлелинге хүдээдир.

20. Кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алып, эвээш продуктулуг шынааларны болгаш одаларын катап тарыыр, кызылтас тарылгазын немей улгаттырар талазы-биле ажилдарны күөсөдиринге чаа черлер шингээдип алырының районнарныче 15 аът күжүнге санаан 120 муң тракторларны, 10 муң комбайннарны болгаш чогуур санын трактор анда-ыйнарнын, саялкарнын, аар дискадыг илтирлерни, культиваторларны болгаш өске-даа көдээ ажил-агый машиналарны 1954 чылда сөөртүп чедирер. Машина-трактор паркын техниктиг хандыраарыга эргежок чугула санын автомашиналарны, көжүп чоруур автосентелге мастерскаяларны, автоцистернирнин, автозаправщиктерни, нефть кудар турму саваларын, инструментилерни болгаш деригелерни сөөртүп чедирер.

21. 1954 чылда ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга болгаш ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга тракторларны, комбайннарны болгаш өске-даа көдээ ажил-агый машиналарны одаларың негелдезин ёзугаар бээрин Машина тудуунуң министрствозунга, Транспорт болгаш аар машина тулуунуң министрствозунга, Камгалаал үлөтпүрүнүң министрствозунга хүдээдир.

22. ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозу-биле дугурушканын ёзугаар өске маркаларның культиваторларны бүдүреринин дараазында квар-галдарже чамдык шилчидишикнин кылган тургаш, ол марканың 6,5 муң культиваторларын 1954 чылды май 15-ке чедир белеткээрин база көдээ ажил-агыйга бээрин хандырбышаан, 1954 чылда пландан дашкаар КП—4 деп 5 муң культиваторларны кылырын Машина тудуунуң министрствозунга хүдээдир.

23. 1954 чылдын май 15-ке чедир Украина ССР-нин Камгалаал үлөтпүрүнүң министрствозунуң база Чурт болгаш одалга үлөтпүрүнүң министрствозу-нүң бүдүрүлгө черлериниң кылып турары сандан дискадыг 6500 лүшльиниктерни, олардан ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга 4 муң кезекти, ооң иштинден ЛД—16,6 деп 400 лүшльиниктерни болгаш ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга 2500 лүшльиниктерни, ооң иштинден ЛД—16,6 деп 500 лүшльиниктерни бээрин Машина тудуунуң министрствозунга хүдээдир.

24. Чаа шингээдип ап турар черлерге 1955 чылда чакыч хову болгаш ажаап алышкын ажилдарын култиваторлар-биле, тараа саялкарлары-биле болгаш комбайннар-биле хандыра дугайында саналды ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозу-биле, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозу-биле, Машина тудуунуң министрствозу-биле болгаш Камгалаал үлөтпүрүнүң министрствозу-биле кады 1954 чылдын июнь 1-ге чедир ажалдап кылырын болгаш ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлелинге кирип келирин ССРЭ-ний Курпланынга хүдээдир.

25. 1954 чылда тракторлар ынай-бээр сөөртүрүн областар иштинге-даа, областар болгаш республикалар аразында-даа чорудар болгаш ол сорулгага МТС-тер талазы-биле ашка-хөрөңгини ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунуң машина-трактор болгаш тускайжыткан станцияларынның ийити сметазының күөсө-биле, а совхозтар талазы-биле—ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунуң орулгалар болгаш чарыгалдар баланзында база эвилдешкен республикаларның бюджеттеринде баш бурунгаар көрдүнгөн ашаландырышкынарнын күөсө-биле чарыгдаар эргени ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга, РСФСР-ний Министрлер Чөвүлелинге, Казах ССР-ний Министрлер Чөвүлелинге тыспыр.

26. Көдээ ажил-агый машиналары белеткээр заводтарын, а од ышкаш ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунуң болгаш ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунуң чаа черлер шингээдип алып районнарже тракторлар, комбайннар болгаш өске-даа көдээ ажил-агый машиналарын чүдүрүп чоруларынга негелдезин ёзугаар вагоннарны чогуур өйүнде бээрин 1954 чылдын июнь 1-ге чедир хандыраарын, база од ышкаш айтынган машиналарын ол районнарже 1954 чылдын иштинде чүктер шим-чээшжинден хамаарылга чокка чорударын Орук харызаа министрствозунга хүдээдир.

27. Бо доктаалдыг 6 дугаар пунктузуң ёзугаар организастан турар экспедицияларнын ажалдакчыларынга албан-дужаал шалынын төлөвиле-дилеп тывышкын экспедицияларнын, ийги бөлүктүн кол төлөвилде организаацияларнын ажалдакчыларыга ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлелинин 1950 чылдын август 31-де 3757 дугаарлыг доктаалында баш бурунгаар көргөн шалынарнын денелинге доктаалдыр болгаш хову төлөвиринин немээшкенин (дүн-хүн төлөвиринин орунуңа) албан-дужаал шалынынга 60 хуу хемчээлге, ыналчажок дүн-хүнде 26 рубльден ашпас кылдыр төлөп бээр.

28. Совхозтарга болгаш МТС-терге чаңгыс-чаңгыс пашка чөм кылтыр 1 муң хуньяларны белеткел кылтыр дугайында саналды ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлелинге ийи неделя хуусаада киририн РСФСР-ний Министрлер Чөвүлелинге хүдээдир.

29. Совхозтарга, МТС-терге болгаш чаа черлер шингээдип алып районнарнын белеткел пунктуларынга тууг ажилдарын боттандыраарыга тууг организаацияларнын тургузарынын дугайында саналды, ол организаацияларны инженер-техниктиг ажалдакчылар-биле, тууг механиктери-биле хандыраарын, эргилдеги хөрөңгилерни үндүрүп бээрин, а ол ышкаш күш-ажылдың төлөвирин база ажалдакчыларын шаңнаарын баш бурунгаар көргөш, 20 хонук хуусаада ССРЭ-ний Курпланынга кирип келирин ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга, Белеткелдер министрствозунга, РСФСР-ний Министрлер Чөвүлелинге болгаш Казах ССР-ний Министрлер Чөвүлелинге хүдээдир.

30. Совхозтарның болгаш МТС-терниң төп черлеринге, а ол ышкаш чаа черлер шингээдип алып районнарда белеткел пунктуларын, ол районнарда тууг организаацияларны үлөтпүр болгаш тууг министрстволарнын база ведомстволарнын күжү-биле 1954—1955 чылдарнын иштинде эргежок чугула тууглар дугайында саналды бир ай хуусаада ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозу-биле, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозу-биле база Белеткелдер министрствозу-биле кады ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлелинге кирип келирин ССРЭ-ний Курпланынга хүдээдир.

31. Бо доктаалга дүүштүр МТС-терде, совхозтарда туугже хаара туттурган министрстволарнын болгаш ведомстволарнын тууг база монтаж организаацияларнын ажалчынарынга, инженер-техниктиг ажалдакчыларынга болгаш албан-хаакчыларынга күш-ажыл төлөвиринин байдалдарынга хамаарыштыр чингелделерин болгаш артык байдалдарны, коэффициентилер немелделерин, ажалдап алышкынын нормаларын, өрте доктаалдарын болгаш оларнын мурунда ажалдап турганы туугларга чактык доктаалы-биле баш бурунгаар көрдүнгөн өске-даа чингелделерин болгаш артык байдалдарны оларга 1954—1955 чылдарда хевээр артыраар.

32. Хай-ниитиниң чөмөнинге черлерин организаастаарын болгаш МТС-териниң база совхозтарнын трактор отрядтарынга, бригадаларынга, белеткел пунктуларынга болгаш автоколониаларынга аш-чөм продуктуларын база бирги чергениң эргежок чугула чүдүлдерин садарын калбартырын, анаа көжүп чоруур бичин борбак садыгларны калбаа-биле ажалдарын ССРЭ-ний Салдыг министрствозунга болгаш Центросоюзка хүдээдир.

ССРЭ-ний Культура министрствозу болгаш ВЦСПС МТС-териниң совхозтарнын трактор отрядтарының болгаш бригадаларыннын, чаа черлер шингээдип алып районнарда белеткел пунктуларыннын болгаш автоколониаларнын ажалдакчыларын культурулуг (кино, радио, солуннар, журналдар болгаш өске-даа) чүдүлдер-биле хандыраарын, а ССРЭ-ний Калык камгалаал министрствозу ол ажалдакчыларны медицина-биле, а ол ышкаш МТС-териниң болгаш совхозтарнын трактор бригадасы бүрүзүн аптекалар-биле хандыраарын хүдээдир.

33. Чаа черлер шингээдип алып районнарнын, совхозтарнын болгаш МТС-териниң тускай отрядтары-биле, трактор бригадалары-биле радио харылааларын тургузарынга дуза көргүзерин Харызаа министрствозунга хүдээдир.

34. РСФСР-ний Министрлер Чөвүлелинин болгаш Казах ССР-ний Министрлер Чөвүлелинин, ол республикаларнын Совхозтар министрстволарнын составына тараа совхозтарнын кол эргелелдерин, а ол ышкаш тараа совхозтарнын эргежок чугула санын трестилерин организаастаар дугайында саналды хүдээп алып.

35. ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунуң составына тараалал совхозтарнын тууг ажалын болгаш совхозтарга чаа чер шингээдип алып талазы-биле ажилдарны удуртур тараалан совхозтарнын кылдын министрствозун Төп аппаратнын штаб-даның болгаш ажил төлөвириниң фондусунуң хемчээли барымдалаал организаастаар эргени ол министрствого тыспыр.

36. ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга болгаш Белеткелдер министрствозунга оларнын чыл фондуларынга немелде кылдыр 1954 чылдын баштайгы чартык чылында 350 муң дөрбөлчин метр чаңгыс-ай кылыгыг бажынарнын бээрин ССРЭ-ний Ыш болгаш сазын үлөтпүрүнүң министрствозунга, ССРЭ-ний Тууг материалдар үлөтпүрүнүң министрствозунга, Тууг министрствозунга болгаш Орук харызааның министрствозунга хүдээдир.

37. 1954 чылда ССРЭ-ний Тууг материалдарнын үлөтпүрүнүң министрствозунга чаңгыс-ай бажынар бүдүреринин планын чер-черин материалдарындан ханаларлыг чаңгыс-ай бажынарнын кезектериниң чылдызын бүдүрер планын 100 муңга эвээждей тургаш, 100 муңга улгаттыраар.

38. ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга 1954 чылдын баштайгы чартында 800 кезек чээрби беш орунуг майгынарны болгаш 3700 он орунуг ТУ—04—19 деп лагер майгынарнын болгаш ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга 500 кезек чээрби беш орунуг майгынарнын болгаш 2300 кезек он орунуг ТУ—04—19 деп лагер майгынарнын белеткээрин болгаш бээрин ССРЭ-ний Калбак хергелдедиң үлөтпүр бараанарнын министрствозунга хүдээдир.

39. Майгынар даараары-биле ССРЭ-ний Калбак хергелдедиң үлөтпүр бараанарнын министрствозунга 1954 чылдын апрель 15-ке чедир 120 муң метр дөң брезентини, 170 муң метр хөвөң-саазын брезентини, 100 муң рубль хөвөң-саазын кылыгыг хендирлерге 600 муң метр хөвөң-саазын кылыгыг пөстү, ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлелинин курдаларындан 10 тонна канатты база 1954 чылдын январь 1-де артышкынын күөсө-биле 240 муң метр майгын кылып хөвөң-саазын пөстү бээрин ССРЭ-ний Салдыг министрствозунга хүдээдир.

40. Чаа тараалан совхозтарны тургузарыңга болгаш ам ажалдап, чаа черлер шингээдип ап турар совхозтарда туугушкунга 1954 чылда галитал сазышкынын хемчээлин 400 миллион рубльге улгаттыраар, ооң иштинден: ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга—22,5 миллион рубль, РСФСР-ний Совхозтар министрствозунга—162,0 миллион рубль, Казах ССР-ний Совхозтар министрствозунга—215,2 миллион рубль база Киргиз ССР-ний Совхозтар министрствозунга—0,3 миллион рубль.

41. РСФСР-ний Министрлер Чөвүлели-биле, Ка-

зах ССР-ний Министрлер Чөвүлели-биле, чаа черлер шингээдип алып районнарды автономнуг республикаларнын Министрлер Чөвүлелери-биле, крайкүүсөкмар-биле болгаш облкүүсөкмар-биле база В. И. Ленин аттыг Бүгү-эвилел көжээ ажил-агый Академиязы-биле кады ажил-агый чорударын системаның болгаш көдээ ажил-агый бүдүрүлгезинге чаа шингээтенип алдынган черлерни ажалдарынның чурумунуң дугайында саналдарны болгаш 1956—1960 чылдарда колхозтарга болгаш совхозтарга чаа черлерин улам ынай шингээдип алырың талазы-биле хемчеглерин ажалдап кылырын болгаш 1954 чылдын сентябрь 15-ке чедир удуртулга бадылаарын ССРЭ-ний Көдээ ажил-агый министрствозунга, ССРЭ-ний Совхозтар министрствозунга хүдээдир.

42. 1954 чылда-ла тараа чымлазын улгаттыраарың эргежок чугулазын болгаш чазын чажып тарыыр тараа культураларыннын, ылайгы кызылтасың бедик дүжүттөрин куруккан черлерге оларны андарган чылында тараанындан алырының ам үеде бар дуржулгазын өөрөйип көргөш, ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП Төп Комитеди чаксы хову ажилдарынга кичээңгейлиг белеткелди чорударынча база мурунда-ла андарган болгаш эки ажалдап кылдынган куруккан черлерге 1954 чылга доктааткан күрүнө планындан дашкаар 1954 чылдын чазында тараа культураларыннын тарылгазын улуу-биле калбартырын хандыраарың кур болгаш куруккан черлердиң районнарда партия, совет, көдээ ажил-агый органнырын, колхозтарнын, МТС-терниң болгаш совхозтарнын удурткучуларын, колхозчуларын, совхозтарнын, МТС-терниң ажалчынарын болгаш көдээ ажил-агыйның тускай эртемнигерин кыйгырып тур.

Чаа черлерни шингээдип алып болгаш кур болгаш куруккан черлерге тараа культураларыннын тарылгазын калбартып талазы-биле ажилдарын айткан планынын чедишикнин күөсөдөзи кол нуруулайында ол бүгү улусчу херекти партия, совет болгаш көдээ ажил-агый органнырын талазындан тодаргай оперативтиг удуртурундан, МТС-терниң болгаш совхозтарнын организа-техниктиг белеткелден, салдынган сорулганы күөсөдиринче колхозчуларын, МТС-тер болгаш совхозтар ажалдакчыларын канчаар мобилизаастаанындан хамаарып дээрин ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК демделеп тур.

Бүгү көдээ ажил-агый бүдүрүлгезиниң үндөзини тараа бүдүрүлгезин дыка көвүдөдиринге, кур болгаш куруккан черлерни шингээдип алырының херээңге улуг күрүнө укур-дузазын айттышаан, чаа черлерни шингээдип алып талазы-биле үргүчүнүң ажалынча чоруурун күээр эки-турачыларын хаара тудар сорулга-биле көдээ механикаторларнын, тускай эртемнигериниң болгаш көдээ ажил-агыйның удуртуку кадрларнын ортузунга тайылбыр ажалын калбартырын партия, совет, профэвилел болгаш комсомол организаацияларынга ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК хүдээдип тур.

Тайылбыр ажалынга парлаганы, радиону, кино база пропагананың болгаш агитациянын өске-даа аргаларын ажалгаары эргежок чугула.

Чаа черлерни шингээдип алырынга илелкейлиг киржиринче колхозчуларын, МТС-тер болгаш совхозтар ажалдакчыларын ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК кыйгырып тур.

Тараа ажил-агыйның күчүлүг көдүрүшкүнү дээш, бүгү көдээ ажил-агый культураларыннын бедик дүжүдү дээш, малдын баш санынч улам ынай өзүлдөз болгаш мал ажалынның продуктуун бедидери дээш социалистиг чарышты калбаа-биле непередиринче көдөзиниң бүгү коммунистерин болгаш комсомолчуларын, бүгү колхозчуларын болгаш МТС-тер база совхозтар ажалдакчыларын ССРЭ-ний Министрлер Чөвүлели болгаш СЭКП ТК кыйгырып тур.

ССРЭ-НИИ ДАШТЫКЫ ХЕРЕКТЕР МИНИСТЕРСТВОЗУНДА

Бо чылдын март 26-да ССРЭ-ний Даштыкы Херектер Министриниң оралакчызы В. В. Кузнецов Москвада Пакистаннын херектеринге түр бүзүртерген дээрги М. С. А. Бейга мооң дараазында уткалыг нотаны тыспы берген:

«Пакистаннын чазаның 1953 чылдын декабрь 19-тагы нотазы-биле холбаштыр Совет чазак мооң дараазында чүдүлү меделгээр эргежок чугула деп санап тур.

Совет чазактың 1953 чылдын ноябрь 30-деги нотазында болза, пакистан девискээрге америк шериг учур-чүлү базаларын тургузарыңга база Ортааккы Чөөн-чүккө агрессивчи шериг блогуң организаастаарын планынга Пакистаннын каттыштырын кириринеңге хамаарыштыр Пакистаннын чазаның биле Американың Каттышкан Штаттарының чазаның аразында чугалажышкынарнын дугайында меделгее Пакистаннын чазаның кичээңгейин углаан. Бир тээ Пакистаннын девискээрине даштыкы шериг учур-чүлү базаларын туудушкуну болгаш Ортааккы Чөөн-чүккө айттынган блоку тургузарынын планынга Пакистаннын каттыштырын кирири Совет Эвилелинин айымы чок чоруунга дорт хамаарылгалы болганда, Совет Эвилели ол чыктык меделерини хамаан чок көрүп шыдапас дээрзин ыңчаарда айткан турган.

Пакистаннын чазаның ооң соондагы ажал-чорудалгалары Совет

Эвилелинин үстүнде сагындырыг нотазының үндөзинин бадыткаан. Моңу барымдалаш, Совет чазак болза, Совет чазактың нотазыңга хары болур Пакистаннын чазаның декабрь 19-тагы нотазын сеткил хандырылгалыг деп санап шыдапас.

Каттышкан Штаттарга шериг базаларын Пакистандан тыспы бээриниң дугайында айттырг кажан-даа туруп көрбөз дээн ышкаш бадыткаашкын Пакистаннын чазаның нотазында бар болуп турар. Ыналча-даа бо чылдын январь 1-те үнгөн «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» деп америк журналга парлаан бодунуң тайылбырынга Пакистаннын премьер-министри дээрги Мохаммед Алинин «онза байдал» тургустунуп кээр таварылгада Пакистаннын чазаны америк шериг дузаламчызы дигир чүвөниң күөсө-биле туттуңган шериг базаларын Каттышкан штаттарнын эргезинче кирип бээринге белен деп меделгелди ол фактыны анаа холбаштыр демделеп казга чогуур. Анаа премьер-министрин немээни болза, пакистан офицерлерин өөридин-биле бедик албан-дужаалдыг америк шериг чөвүлөкчилерин пакистан армиянын штабтарынга кирир деп Пакистаннын чазаны бодал турар. Айттынган америк шериг дузаламчызын Пакистанга бээринге хамаарыштыр дугурулгалары Пакистан биле Каттышкан Штаттар

нын аразында чедип алдынганың дугайында меделээр бо чылдын февраль 25-те Карачиге болгаш Вашингтонга чаңгыс угда парлаынган деп чүве билдингир. Пакистаннын премьер-министриниң үстүнде сагындырыг меделгелинде көстүп турары болза, Пакистаннын чазаны моон-биле холбаштыр пакистан девискээрге чүлгө шериг базалары тургузарын Каттышкан Штаттарнын эргезинге бээр эвес, харын база пакистан армияны херек кырында даштыкы командадыл ону башкара берген байдалга тургузар хүдээленин бодунга ал турар.

Ортааккы Чөөн чүккө агрессивчи блоку тургузарынын планнарынга Пакистаннын каттыштырып киририниң дугайында чугалажышкынарнага хамаарыштыр Совет чазактың нотазында салдынган айтырыгларын Пакистаннын чазаны бодунуң нотазында шуут оюп каап турар.

Ол-да үеде Пакистаннын премьер-министриниң сагындырганы үстүнде тайылбыр ышкаш бо чылдын февраль 19-та Карачиге болгаш Анкарага чарлатынган тускай пакистан-турк дынадылган көстүп турары болза, Совет Эвилелинге болгаш Азиянын тайбынга ынакшыдыг чурттарынга удур угланган шериг блогуң Чоокку болгаш Ортааккы Чөөн-чүккө тургузуп турар.

Ооң-биле кады Пакистанга кандыг-даа халдаашкын кыжанмай турар, ыңчанга Пакистаннын кир-

жилгези-биле айтынган шериг блогуң тургузарының кандыг-даа барымдаазын тып шыдавазы билдингир.

Пакистаннын девискээрин даштыкы күрүнениң шериг базаларынга бээр-даа, шериг блогуңга Пакистаннын кирир-даа чорук болза, империализмниң агрессивчи күштериниң чепсээ болур, Пакистаннын камгалаанын кандыг-даа сонуургалдарыңга таарышпас болгаш чурттуң ёзулуг национал эрге-ажыктарын кандыг-даа хемчээлге хандырбай турар. Эске улустар-биле бир дөмей, тайбынга, бодунуң хамаарышпас чоруун камгалаарыңга, бодунуң чаагай байдалын көдүреринге сонуургалдыг Пакистаннын улдузунга ол бажынар кандыг-даа эки чүвөни чедирип шыдапас.

Айттынган блоку Пакистаннын киржири база пакистан девискээрге америк чепсектиг күштерин тургузар чорук болза, совет-пакистан харылааларга каража-когарал чедирбейн барып шыдапас болгаш шак ыңдыг байдалдың харысалганы Пакистаннын чазаны онаажыр дээрзине кичээңгей салыры эргежок чугула деп Совет чазак үстүнде айттынган чүдүлдер-биле холбаштыр санап тур».

Дээрги М. С. А. Бейг ол нотаның сөзүн Пакистаннын чазаның дамчыларын меделгээр.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Ажылчынарнын дыштанылгазын чөп организаастаар

Ажылчынар болгаш албан-хаакчылар чылдын ээлчеглиг шөлээни боттарының дыштанылгазын чөптүг ажалдарын күээри черде билдингир. Бүдүрүлгө болгаш албан черлериниң удурткучулары ол дугайында база-ла сагыш салыр хүдээлелиг.

Ыңчаарга Кызылдың алгы заводунуң дирекциязы болгаш профэвилел комитеди бо дугайында кичээңгей салбай турар. Амгы үеде ажилчынарнын ээлчеглиг шөлээни эгдөөн. Ыңчалза-даа олар дирекциянын буруузу-биле боттарынын шөлээзиниң хонуктарын дыштанылгага

чөптүг ажаллап шыдавайн турар фактылар бар.

Дирекция чери ажилчынарга ээлчеглиг шөлээ берген дугайында дужаал бизнээш, а ажалдаан болгаш шөлээлээн айының шалынын чогуур үезинде үндүрүп бербейн турар. Ылаңгыя таңыны эш Тельниккова февральдың 3-тен эгелеп 12 хонук шөлээ алза-даа, ол хонуктарда ажил төлөвирин албайн тура-ла ажалдай берген. Мындай байдалга өске-даа ажилчынар таваржып турар.

Дыштаныкчыларны ашка-биле чогуур үезинде хандыра дугайында удурткучулар сагыш салаа чогуур.

Т. ТАВАА.

Көдээ чонга кино-чурук көргүзүүн четпес организаастап турар

Өвүр районнуң көдээ черлерде чурттакчы чонга кино-чурукту өйшаанда көргүзөр ажал амдыгаа чедир багай.

Районда көжер кино бар-даа болза, колхозтар, сумулар төптөринге барбайн турар. Район төвүнде ырак эвес «Коммунизмче орук» колхозтуң суурунга безин эрткен чылдын январьда-ла «Кадрары биле хаваан ажаакчызы» деп кино-чурукту ийи кезжээ көргүзөр тургаш, чаңгыс кезжээ үндүргени-биле болуп каан.

Ооң соонда бо суурга көжер кино чаңгыс-даа келип көрбөз. Шынында кино-чурукту көдээ суурларда чурттакчы чонга көрдүнгөн план, азы график ёзугаар үзүк чок көргүзүп болур аргалар бар. Көжер кинону сөөртүрүнө быгылган тускай машина, ооң чолаачызы, киномеханиктер-даа бар.

Ыңчангаш көдээ чонну уран-чүлдүң база бир чугула хевирин—кино биле хандыраары негетинин турар.

Д. МОНГУШ.

Кызыл школарында политехниктиг өөрөдигениң боттанып турары

Социализмден коммунизмге чоортушмалдыгың үезинде политехниктиг өөрөдигениң уjur-дузаны кемээл чок улуг. Нинти өөрөдиге школазынга политехниктиг өөрөдиге дээр, эртемнериниң үндезинерин өөрөдигениң чорудулазынга эртем-техниканың дүрүмнерини үлөтпүргө болгаш көдөз ажал-агыгга шын хол-баштырып ажылаарын өөрөдигениң кол адырларының материалдарына даянып, школачыларга амгы совет бүүдүрүлгө чорудулазын таныштыра-ры, энергетиканы, машина чепсек-ти, технологияны болгаш бүүдүрүлгени организаастаарының кол-кол практиктиг чаңчылыгы-биле чепсек-лери болур.

Политехниктиг өөрөдигениң со-рулгаларын чедишкениң шиптир-лээринге кол чүве школада өөрөдип турар эртемнериниң үндезинерин өөрөдигениң ханы болгаш быжы-биле шиптээткен турарын чедип алары болур. Школага политехниктиг өөрөдигени боттандыраарына физика, химия, география, биология, математика, шыйышканын эртемнери онза улуг уjur-дузалык.

Нинти өөрөдиге школараның өөрөдигениң көдөз ажал-агыгга кол-кол билгилери-биле: үнүштерин өөрөдигениң, малды ажаап, камгалаарының чугула-чугула аргалары-биле таныштырган турар уjurлуг. Көдөз ажал-агыг бүүдүрүлгезинге күш-ажылды бүүдүрүлгүзүн бе-дириниң, бедик дүжүттөрин алары-ның чугула байдалы—машина чеп-секти, электрии, химияны көдөз ажал-агыгга ажылаарыңа кол ки-чээгэйин салза чогуур.

Политехниктиг өөрөдигениң прин-циптери Кызыл школарында кан-чаар боттандырып турары? Поли-техниктиг өөрөдигениң теоретиктиг принциптерин шын билген башкылар оларын школа амдыралыңа бот-тандыраарын чүткүлдү-биле оралда-жал, эки түнделерин чедип ап ту-рар. Ындыг башкылар хоорай шко-лараныңда эвээш эвес. Ылангы Кы-зылдың №3 ортумак школазының башкылары эштер Сердобова, Лебе-дева, Прокольева, №2 школазын — эштер Принцев, Федченко, Кислухи-на, №7 школазын—эштер Копоне-ва, Гончарова, №1 школазын—э-штер Хорошавин, Волков болгаш өске-лер-даа политехниктиг өөрөдиге ду-гайында XIX съездиниң директивала-ры үнүгендиң бээрги үезин дургу-зунда башкылашкыга политехни-зацияны элэн чедишкениң боттанды-рып келгенер.

Кызыл школарының математика башкылары чүвөлериң өртек, те-бияны санап билдириниң, яны-бүрү та-бишаларын ажылап шыдаарының, схемаларын, шыйышканын танып билер, оларын шыйып, тургузу-п билер, самбындарын ажылап шы-даарының талазы-биле математиктиг билгилерге үндөзөлөп, черинг кем-чээли, чүвөлериң шипкери, дензи-нин тыварының эргежок чугула би-ляг, чаңчыларын школачыларга ыя-авыла шиптээттирген турарының чо-гуур түнделеринге четкенер.

Чижээлээрге, №3 ортумак шко-лазын башкылары эштер Сердобова, Прокольева, Коптева олар чаа тема бүүрүзүнүң өөрөдигезин амдырал-чы боттут чижектер-биле холбашкан сорулга-биле эгелеп, а ону шиптээ-тиргениң сөөлүдө теоретиктиг би-лягын практиктиг амдырал-биле ол доразан холбаштырып турарлар. Ылангы «Долгавдырыгга проприси-оналдыг деп кезектер» деп теманы ол башкылар «Демир орук көвүрү-нүң эимектелгениң радионуң тывар» деп болдоганың кылдыныңдан эгелеп турарлар. Мону боалдарда, кө-вүрүгүнүң эимези шууг-ла кемчеп ту-руп кылып болур бе, азы кандыгы? Өөрөдип эрктен материалдан чүну-манча хамаарыштыр ажылап болу-руу?—деп, олар ачаа дөмөйлөшкөк үш-булунаары ажылаарыңа өөрө-дигениң кичээгэйин углап ту-рарлар.

«Квадраттыг деңгелге» деп теманы башкы Сердобова—Или авто-мобиль Абаканджы Кызылде деңге аг-танымкан. Оларын бирээзи өскезин-ден шакта-ла 5 километр дүргөн чо-руп тургаш, Кызылга эжинден 1 шак эрте чедип келген-дир. Ийн хоорай-ның аразы 450 километр. Ынчангаш автомобиль бүүрүзүнүң шакта тус-ту-зунуң дүргенин тывар, дээш ышкаш амдыралчы чижектерин кичээлдерге ажылап келген.

Ол башкы, тодаргай уткалыг бо-далгаларын кылдыраарын база прак-тикалап турар. Класс кичээлдеринг шак мындыг бодалгаларын кыл-дыртыры өөрөдигениң соңу-ургалын хайныктырып турар. Чи-жээ, Сталиның шаңалдын лауреа-ды Быков демир чоңдурарының дүр-генин секундала 1690 дескиңиң чеди-п улгаттырып тургаш, машина кезек-терин белеткеп кылдырынга херегле-

тинер шакты: 35 минутадан 2,5 ми-нута чедир кыздырган. Демир чоңду-руушкунуң кайы хире дүргенин ол чедип алган-дыр? Бо бодалганы өөрө-дигениң кылдыртып тура, башкы Сердобова Октябрьның социа-листиг Улуг революциязынга чедир демир чоңдуралгазының дүргени ми-нутада чүгө 100 дескиңиден ашпас турган, а ам бистиң ССРЭ-де хөй-хөй стахановчу дүргөн чоңдуркчу-лар ол кемчээлди каш-каш катап улгаттырып шыдааннар. Ындыг дүр-гөн чоңдуралга чаңгыс-даа капита-листиг чуртта чедип алдырмаан.

СЭКП ТК-ның сентябрь Пленуму-нун материалдарын барымдаалап, хоорай башкылары мындыг бодалга-ларын чогааткаш, өөрөдигениң кылдыртып келгенер: «Москва об-лазының Раменский районуң Молотов аттыг колхозу саар инек бүү-рүзүндө ортумаа-биле 3900 кило-грамм сүттү ап турар, а Архангельск облазының Холмогорский районуң «Новая жизнь» («Чаа амдырал») колхозу инек бүүрүзүндө 4800 кило-грамм сүттү саап турар. Бир эвес ийн дугааргы колхозтун инектери 20 хо-ну орай сагдырып тургаш, баштай-гы колхозтуңга бодаарга, инек бүү-рүзү-де дүн-хүндө 2 килограммдан хөй сүттү берип турган болаа, ийн колхозтун кайзынга-даа инек бүү-рүзү дүн-хүндө жеке килограмм сүттү берип турганын тывар».

Эш Сердобова бодунуң өөрөдиге-ринден шыйышканын чуруктарыны эки шыйып, утказын ылгаралды бил-ген, шөл кемчелдерин экизи-биле тып шыдаан турарын, ылап, шын үндөз-летиниң шыйышканын кылып, оларын школа хериминиң девискээ-рингемчээр практиктиг ажылга ажылап шыдаан турарын үргүлчү негеп турар. Дорт булуңтук үш-бу-лунаарың дузасы-биле чазын чору-дар ажыларын; школа хериминде чечек тарыыр черинг шөлүнүң кем-чээли, Енисейниң калбаан болгаш өске-даа чүдүлдерин планың ук башкы шагда-ла хынамчалы-биле, чо-гаалдып кылган. Ол башкының өөрө-дигениң хөй-хөй көргүзүг херек-селдерин шын көргүзүрүң бот-талгаларыңдан тургустунган болгаш шөлдер дугайында теоремаларың ба-дыктадып турар геометрия таблица-ларын, яны-бүрү хевирлеринг кыл-лап шугумнарын болгаш өскөлериң-даа боттары белеткеп кылгылаан, бел-леткен-даа турар.

№1 ортумак школазын математика башкысы Ермакова, ол-ла школа-ның физика башкысы Хорошавин, №2 ортумак школазын физика башкы-сы Принцев олар өөрөдигениң-биле чаа көргүзүг херекселерин кылып белеткээр, эргижереп үрелгенин сеп-теп, селиир талазы-биле улуг ажыл-дарын чорудуп, ол школараның ма-тематика-физика кабинеттерин ула-ман байлакшыды чепселеп келгенер.

Хоорай школарында химия, био-логия башкылары политехниктиг өөрөдигениң айтырылганын элэн кошкаш шиптирлериң турарын дем-делээр чугула. №1 школазында өске школараның башкылары ол эр-темнериниң талазы-биле политехни-ктиг өөрөдигениң кичиздилгелиг улуг уjur-дузаны ам-даа хандыр билип шыдаары-биле чүгө лабо-раторияныг ажылдар, дуржулгалар-биле кызыгаарланып, бойдуече прак-тиктиг экскурсияларын кончуг эвээш чорудуп, школа чанының өөрөдиге-дуржулгалыг участоктарын сайы-ратпай турарлар.

Өөрөдигениң биле кластанга, шко-ладан дашкаар ажылдар политехни-ктиг өөрөдигениң боттандыгынга улуг уjur-дузаны база ойнаан турар уjurлуг. Бо талазы-биле №3 шко-лазын башкылары элэн чугула кем-челерин ап, ылангы математика, физиканың бөлүмнерин организа-стаан, оларга үстүкү класстарының өөрөдигениң хөй-биле хаара тут-каннар. 8—10 класстарда мындыг бөл-гүмнөр тодаргай план өзүгээр айда 3 катап кичээлдеп турар. Бөлгүмнө-ринг киржикчилери өөрөдигениң ма-тематика, физиканың төөгүзүңге ха-маарышкан элэн каш илеткелдерин кылып, нарын кылдыныгыг бодал-галарын шалкыны бодаларының ар-галарын шиптээткен болгаш лого-рифминг шугум-биле ажылаарының арзынга өөрөдип апканнар. Олар улуг математиктер Киселев, Магни-тон оларны болгаш бодалгаларыны яны-бүрү системаларының дугайында илеткелдерин база саинарын рим чурагалары чуруму-биле дугаар-лаарыңа хамаарышкан болгаш шыл-гарангай математик П. Л. Чебышев-ка тураскааткан математика кез-жээлери организаастааннар. Моон сон-дур олар Лобачевскийниң, Виногра-довтун, Литвиновичниң, Ковалевская-ның дугайында илеткелдерин кылгы-лаарлар.

№2 ортумак школазын физика башкысы эш Принцев өөрөдигениң ортузунга политехниктиг кемчелер-ни база чедишкениң чорудуп ту-

рар. Үнүг болгаш үн чок киноаппа-раттары өөрөдигениң бөлгүмү шко-лага доктаамал ажылдап келген. Оон киржикчилери аппараттарын ажылдадырын эки шиптээдиш шы-даан болгаш көдөз ажал-агыг, үлөт-күр айтырылганын хамаарышкан кино-журналдарын ам боттары үндү-рүп турар апарганнар. Өөрөдигениң башкының удуртулгасы-биле «физи-ка билер сен бе?» деп аттыг бюле-тенин үндүрүп, физика айтырыл-гыга холбашкан тускай кезжээлери организаастап турарлар.

Башкыларың билег, мергежилги бедилер институттун. Кызылдың башкы институтунуң болгаш обло-нонуң, хоорононуң политехниктиг өөрөдиге талазы-биле февральда организаастаан область конференция-зынга №1 ортумак школазын физика башкысы эш Хорошавинниң класстан, школадан дашкаар ажыл-дар дугайында бодунуң дуржулга-зын чугаалааны кончуг сонурган-чы болган. «Өөрөдигениң кичи шко-ланы доозуп үнерде эртемниң, тех-никаның, урай-чүдүлдү кандыг-бир адырын улам ылай хандыр өөрөдип дугайын быжы-биле шиптирлээн турарын хандыр диге, школага тургаш-ла ол бодунуң күзөл-соуур-галдын, арга-мергежилдин бүгү талазы-биле өстүрүп сайзыраткан турарын ачаа бээр эргежок чугула. Ол бүгү таланттарың башкы кичи класстан дашкаар кемчелерге өөрө-дигениң ханызы-биле өөрөдип тур-гаш, ам илередип тып болур» — деп эш Хорошавин чугаалаан.

Эш Хорошавин бодунуң практи-ктиг ажыл-чорудулазынга класстан дашкаар ажылдык мындыг үш кол хевирлерин ажылап турар: өөрө-дигениң улуг эвес кезинг хаара туткан бөлгүм ажылы; өөрө-дигениң башкы ажылдарына, амдыралыңа педагогиктиг хайга-ралдар болгаш физиканың бөдүүн хевирлерин көргүзүг херекселерин өөрөдигениң боттарына кыл-дыры; класстан дашкаар массалыг кемчелер.

Өөрөдигениң эки-туразын бар-ымдаалап, школага физиканың тех-никтиг бөлгүмүн 1952 чылдан бээр организаастап келген. Бөлгүмнүң ор-ганизаастаашканын, ачаа кирер өөрө-дигениң даңызын тургузарың-да эвээш, а оларын кичээлдерге олуржуруңе баштай анаа-ла чалаа-рыңдан эгелеп турар. Баштайгы каш кичээлдерге башкы бөлгүмнүң со-рулгалын угадып тайылбырлаар, а оон соонда үргүлчү келип турган өөрөдигениңге каш-каш даалгалар-ны күүсөдери-биле бергеш, ажылдын түнеленг көрүп, ычангаш өөрө-дигениң бөлгүмнүң доктаамал киржикчилерин даңылап турар.

Башкы Хорошавин бөлгүмнүң киржикчилеринге даалганы бээрде, оларын хар назынын кичээгэйинг өөрөдип, кандыг-бир херекселдин ийкели модельдиң уjur-дузаның, хөдөлүшкенин, ук херекселдин азы модельдиң үндөзүннө физиканың кандыг дүрүмү салдынганын өөрө-дигениңге билдирги-биле тайыл-бырдавышаан, оларның сонургалын хайныктырып турар. Тайылбырлады башкы чамдыкта шыйышканын, чуруктар болгаш кандыг-бир модель-биле үдөп, ычангаш өөрөдигениң чогаалдык мергежилдин өзүлдө-нөгө таарымчалыг байдалды ол хандырып турар. Бүдүн чартык чыл-дың дургузуңда школада физика бөлгүмнүң киржикчилери башкызы-ның дузасы-биле 30 аягы-бүрү херекселдерин кылып белеткээр.

Бөлгүмнүң киржикчилериниң кү-жү-биле бүгү школа радиожутту-ган, ол ажыл биче эвес чарыгдал-дарын үндүрерин негеп турган. Ам класс бүүрүзүндө радиоточка бар, школазын ийги казында ыттык чугаалаар радиоприёмниктер тургу-сунган.

Бөлгүмнүң бо янызгы бүгү-ле практиктиг ажылы теоретиктиг би-лиглер-биле шын холбаштынып, чи-жээ, радификация болгаш яны-бүрү физика херекселдериниң авто-маттыг хөдөлүшкенин дугайында беседелишкенин аралаштынып, «Көзүлбөс дайыңчалар», «Телефо-нуң хөдөлүшкени принциптери» дээш чижектиг өөрөдиге фильмерин көргүзүп турар. Олар ам «Украина» деп киноаппараттың тургузуу өөрө-дигени турарлар. Политехниктиг өөрө-дигениң талазы-биле мындыг яны-зыг эки чижектерин Кызыл школа-ларының амдыралыңдан эвээш эвези көргүзүп болур.

Ындыг бола-даа бистиң школа-ларымыз политехниктиг өөрөдиге-ниң айтырылганы ам-даа ыракта че-дир шиптирлетиңмеин турар болгаш партияның XIX съездиниң шип-тирлеринге тулгаштыр эртемнерин теоретиктиг өөрөдигезин практика-биле тулаш холбаага боттандыра-ры бисти мурувуска моон сонгаар-даа бүгү чиди-биле салдынар.

В. ГНЕВЫШЕВА.

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының төлөөлериң Берлинде барганы

БЕРЛИН. Германияның социалистг чаңгыс-аай партиязының Төп Комитетиниң бирги секретары Герман Демократтыг Республиканың премьер-министриниң оралакчысы Вальтер Ульбрихт, Германияның социалистг чаңгыс-аай партиязының Төп Комитетиниң политбюрозуңуң кежигүнери Г. Матери болгаш Ф. Эльснер олар уткуп алганнар.

Төлөөлери ол ышкаш ССРЭ-ниң ГДР-де элчини В. С. Семенов баштаан совет элчин чериниң төлөөлекчилери база уткаан. (СЭТА).

Болгарияда улустуң херегле бараннарынга өртектерниң чаа чигелдези

СОФИЯ. Улус херегелиниң барааннарынга күрүвениң чаңгыс-аай үүрмектеп садар өртектерин чиге-дир дугайында Болгарияның Министрлер Чөвүлели болгаш Болгарияның Коммунистг партиязының Төп Комитеди март 27-де доктаал хүдээп алган.

Улус ажал-агыггында чедип алган чедишкенин ачызы-биле база ажылыч чоннарын материалдыг болгаш кудуртулуг чаагай байдалын соксаал чокка экижидериниң сорулгаларын барымдалааш, Министрлер Чөвүлели болгаш Болгарияның Коммунистг партиязының Төп Комитеди улус херегелиниң барааннарынга күрүвениң чаңгыс-аай үүрмектеп садар өртектериниң сан талазы-биле дөрткү чаа чигелдезин чорударын шиптирлээн деп доктаалда чугаалап турар. Ол чигелде ажылычларны болгаш албан хаагычларны боттуг ажыл телевириң улгаттырып, ажылыч тараачынарың орулга-

ларын көвүдөдип, оларын сандып алыкчы аргазын бедилеп турар. Ажылыч чоннар чаа чигелдеден чы-дургузуңда 970 миллион ажыг түн-чүг лев (акша) ажыкты алырлар.

1954 чылдың март 29-тагы док-таалды өзүгээр күрүвениң чаңгыс-аай үүрмектеп садар өртектериң (ле-б-ке 11-ден 13 хуу чөлүг, эътке 5-тен 18 хуу чедир, хөвөң-саазын төстөргө 10-дан 40 хуу чедир, дүктөн кылган бөлгаш оон-даа ылай. Ийде аймаанга, белен кейке, саваңга, бажың иш-тиниң болгаш ажал-агыггың эт-ке-рексели барааннарга өртектер база чигеңиз.

Продуктуларга өртектериниң чиге-зэни-биле холбаштыр, столоваларда, ресторанның болгаш хөй-ниити чеменилгезиниң өске-даа бүүдүр-гелеринде өртектер база чигеңиз турар. (СЭТА).

Совет Эвилелиниң хөлезилеп алганы корабльдерни Каттышкан Штаттарга эгидип бээр дугайында дугуржулгага ат салганы

ВАШИНГТОН. Делегейниң ийги дайының чылдарында Совет Эви-лелиниң хөлезилеп алганы шериг-дай суднолары (кол нургулайында торпед катерлерин болгаш десант судноларын) АКШ-тың чазаның дилгезин өзүгээр Каттышкан Штаттарга дамчыды бээрине холбашкан айтырылганың талазы-биле ССРЭ-ниң Вашингтонда элчин чери биле АКШ-тың күрүнө департаментиниң аразына сөөлгү үениң иштинде Ва-шингтонга чугаалажышканын бо-луп турганы билдиргип болгай. Ол

судноларын эгидер дугайында айты-рыг хөлезилеп алдынган корабльдер-ниң хөлезил санажылгаларың таа-рыштыраарың дугайында нинти айтырыгың кезин болуп турар.

Айтылган чугаалажышканын-ның түнелинде бо чылдын май-июнда Турцияның Стамбул порту-нга Кара далайда туруп турар 38 шериг-далай судноларын Каттышкан Штаттарга шипчидип бээр дугайында дугуржулгага бо чылдын март 26-да Вашингтонга ат салдыган. (СЭТА).

Индияда даштыкы эзелелдер талазы-биле Нерунуң медеглели

ПАРИЖ. Делиден Франс Пресс агентилелиниң корреспондентиниң дындадып турарын өзүгээр алдыга, Индияның премьер-министри Неру Канпурге болган митингеге чүве чугаалап турган, даштыкы эзелелдер шериг базалары кылдыр ажылатын-ган туруп болу-ла ылан, ыччалза-даа оларның-биле моон ылай эпте-жип болбас деп медеглээр. Ол айты-рыгың тайбын арга-биле шиптир-

лээрин күзөп турарын Неру меде-глээр.

Чоокта чаа Пондшериге болган таварлажышканын соонда Индия чурттаарын оралдашкан элэн каш кижилерин туруп хорун-даш, француз эрге-чазыргалар кем-буруну үлгеткенни Неру медеглээр. (СЭТА).

Австрали чазак совет культураның болгаш спорттун ажылдакчыларынга ол чуртче баар чөпшээрел бээрден ойталаан

КАНБЕРРА. «Эврика» деп анык-тар лигазының организаастап турары анык ажылычтар фестивалының чалааны культураның болгаш спорт-туң ажылдакчыларының совет тө-лөөлериңе чөпшээрел бээрден ой-талааны дээш Австралияның чазан «Трибун» солун шыгысы буруу шаап турар. Ол хоруглаашкын улус-тар аразына найралдын херэңге чазактың чаа согушкуну болуп ту-рар деп ол солун бижип турар.

Өзүлүг «демир көжеге» кайда туруп турарын ол тодаргай-биле көргүзүп турар. Медицинаны албан черлериниң ажылдакчыларының профэв-леди чазак Австралияны өске деле-гейден «демир көжеге-биле» чүну барымдалааш аңгылап турары деп айтырылгы уурланышканын күш-ажылды болгаш иммиграцияны министр Холтаже чоруткан.

(СЭТА).

Балкан блогуңуң чурттарының кол штабтарының төлөөлекчилериниң чөвүлел хуралы

АНКАРА. Чыд бурунгаар тургу-сунган балкан блогуңда кирип турар Турцияны, Грецияны болгаш Юго-славияны кол штабтарының төлө-лекчилериниң чөвүлел хуралы март 24-те Анкарага ажытылган.

Шериг бөлүктөрүнүң чугула уjur-дузалыг кылдыр көрүп турары бо чөвүлел хурал болза, бо чурттарга дайын белеткелдерин күштөдирери-биле болгаш оларның девискээрле-

ринге америк шериг базаларының тудушуннары-биле дорт холбаа-лыг болуп турар. Солуннарың ме-дээлдеп турарын өзүгээр алдыга, чө-вүлел хуралдын кол сорулгалы бол-за, Турцияны, Турк-Франкияны «шалыпч кезектерин» чаа таарыш-тыр тургузары-биле холбаштыр «инити уjur-чүл штабын» органи-заастаары болур. (СЭТА).

Индонезияның компартиязынга удур чөңгөөлөр

ДЖАКАРТА. «Абади» солунуң халдаашкын кылып турганнар. Минтининг киржикчилери —Маланг-тың ажылыч чоннары —хулдиганна-рын ойтур шапкаш, Айдити камгала-лап алганнар.

(СЭТА).

Индий суднонуң командазынга совет далайжыларның дузаламчызы

ДЕЛИ. Индий океанда чоруп ту-рар «Краснодар» деп совет теплохо-дуң далайжылары марттың 22-де Ин-дияны «Адам гамид» деп чык суд-нонуң командазын камгалап ал-ган. «Краснодар» деп судно Кытан ортулуктан 50 мил черге турда, дуза дугайында мээш алдынган деп оон капитаны эш Шевчук чугаалаан. Оон доразында индий суднону камгала-п аларың кемчөөн алган. Индий судно уш-тинг чидирген болгаш ижер сүүнүң база аты-чеминиң бүгү курлаачыларын чарыгдан турганы үдөрөгөдиген. Совет далайжылар 9 индий далайжылары болгаш олар-ның биле кады чоразың 4 бичин ур-ларның амы-тынын ап, оларга эми-чин бирги дузаламчызы көргүзүп, а ол ышкаш индий суднону компас аты-чем, дус, оттуг-ыш болгаш ижер суг-биле хандырганнар. (СЭТА).

Индонезияда ажал соксадышкының шимчээшкени

ДЖАКАРТА. Индонезияда ажал соксадышкының шимчээшкени амал-барып турар. Март 29-та Джакар-таның портуңда элэн каш муң ажыл-чандыр ажал телевириң 16 хуу ул-гаттыраарын негеп, ажал соксаткан-нар. Шак-ла ындыг негелделерин Су-рабаяның портуңуң ажылычынары база тургусканнар. Суматраның чөөн талакы эриниң демир орукчу-лары ажылын соксатканнар. (СЭТА).

Египетте транспорт ажылдакчыларының ажал соксадышкыны

ЛОНДОН. Каирден Рейтер аген-тилелиниң корреспондентиниң ламчыдып турарын өзүгээр алдыга, март 29-тун дун ортуңдан эгел-лээр, Каирден чаңгыс-даа поезд үн-мези.

Транспортта ажал соксадышкы ны таксилерин кириштырбишаан, чурттуң бүгү транспорт системазы хаара туткан. (СЭТА).

Каирде чыскаалдар

КАИР. Март 29-туң эртеннен эгелээр, «удуртукчу революстуг чө-вүлелди» деткириңиң чыскаалдары дагы эгелээр болгаш чыскаалган-нар партияларың ажыл-чорудула-ларын хоруглаарын база «удуртукчу революстуг чөвүлелди» камгалаарын негеп турарлар.

«Удуртукчу революстуг чөвүлел-ди» тарадырының дугайында шип-тирге уурланышкының ажал соксадышкыны-биле холбаштыр Каирде хөй-хөй албан черлери, ма-газиннер болгаш кафелер хадыганнар. (СЭТА).

СПОРТ

Өөрөдиге черлериниң спартакиадазы

Чоокта чаа Кызылга болуп эрткен өөрөдиге черлериниң кышкы спар-такиадазында башкы институтуңуң көдөз ажал-агыг техникумуңуң, сад-дыг-кооператив школазының, башкы училищезиниң, фельдшер-акушер школазының болгаш областың пар-тия школазының командалары ки-ришкен.

Койкы талазы-биле: оолдар 500 болгаш 300 метрге, урулгар 500 болгаш 1500 метрге чарышканнар. Оолдардан ол ийн кемчелеринг кайзының-даа бирги черлерин кө-дөз ажал-агыг техникумуңда эш Мананников, ийги черлерин башкы институтуңуң студентизи эш Токларев ээлээр, урулгардан 500 метрге бирги болгаш 1500 метрге ийги черин башкы институтуңуң студенти Сухоросло-ва, а 1500 метрге бирги болгаш 500 метрге ийги черин көдөз ажал-агыг техникумуңда эш Лаврина ээлээр.

Хаак талазы-биле: оолдардан 10 болгаш 18 километр кемчээлдерге бирги черин көдөз ажал-агыг техникумуңда эш Кудинава, 5 километрге бирги черин фельдшер-акушер школазында эш Тифанюк ээлээр.

Команда талазы-биле нинти бирги черин көдөз ажал-агыг техникуму-нун коллективин, ийги черин башкы институту, үшкү черин башкы учу-лищези ээлээр.